

کاربرد مشاوره در ارتقای کیفیت زندگی

بررسی رابطه بین ناگویی هیجانی با مشکلات بین شخصی در دانش آموزان

سعید شایسی زاد^۱

مقدمه

ناتوانی در پردازش شناختی اطلاعات هیجانی و تنظیم هیجانها، ناگویی هیجانی نامیده می شود. مشخص ترین ویژگی بیماران مبتلا به ناگویی هیجانی، دشواری در شناسایی و کاربرد هیجانها است. نقص در خیالپردازیها، ناتوانی در تنظیم هیجانها، ناتوانی در متمایز ساختن احساسات و تهییج های بدنی، تفکر واقعیت مدار و عمل گرا نیز از ویژگی های مهم افراد مبتلا به ناگویی هیجانی است. بنابراین مؤلفه های ناگویی هیجانی به عنوان یک سازه چندوجهی به این صورت مشخص شده است: دشواری در شناسایی احساسات، دشواری در توصیف احساسات، تفکر عینی (کریمی، ۱۳۸۷: ۲۹).

مشکلات بین شخصی به مشکلات خود-توصیفی اشاره می کند که افراد در رابطه خود با دیگران دارند و با ناراحتی های بسیاری مرتبط شده است. مشکلات بین شخصی محصول متغیرهای متعدد عاطفی، شناختی، شخصیتی و ارتباطی به حساب می آیند. نمونه های این مشکلات را می توان در اختلالات اضطرابی (مانند اضطراب تعمیم یافته)، خلقی (مانند افسردگی)، شخصیتی (مانند اختلال شخصیت ضد اجتماعی) و ارتباطی (مانند مشکلات زناشویی) مشاهده کرد. برای مثال مشکلات بین شخصی را می توان در افراد افسرده مشاهده کرد مکانیزمی که باعث می شود فرد از رفتارهای اجتماعی اجتناب کند. با تحلیل دقیق مشکلات گزارش شده در مصاحبه های بالینی توانستند مجموعه ای از مشکلات بین شخصی شامل مشکلات افراد در زمینه قاطعیت، مردم آمیزی، اطاعت پذیری، صمیمیت، مسؤلیت پذیری و مهارگری را شناسایی، تلخیص و فهرست کنند. اهمیت روابط بین شخصی تا حدی است که رویکردها و طبقه بندی های معتبر آسیب شناختی و تشخیصی سهم ویژه ای برای نقش و تأثیر آنها در شکل گیری و تداوم اختلالهای روانشناختی، حتی اختلالهای شخصیت در نظر گرفته اند (محمودی، ۱۳۸۳: ۱۸).

حال با این سؤال روبه رو می شویم که آیا بین ناگویی هیجانی با مشکلات بین شخصی در دانش آموزان مقطع متوسطه ارتباطی وجود دارد یا خیر؟ یا اگر ارتباطی وجود دارد این ارتباط بر چه میزان است؟

ناگویی هیجانی:

تعداد زیادی از بیماران مبتلا به اختلالات روان تنی در تنظیم هیجان های خود مشکل دارند؛ سیفونوس اصطلاح ناگویی هیجانی را برای این دسته از مشکلات هیجانی ابداع کرد. معنای تحت الفظی این واژه آلمانی نداشتن، کلمه *lexis*. هیجان *thymos*. نداشتن کلمه ای برای هیجان هاست. این مفهوم برای تمایز قائل شدن بین آشفتگی در تنظیم عواطف با آسیب های روان-عصب شناختی کلاسیک با این فرض که این دو مشکل در بر گیرنده فرایندهای روانی متفاوتی هستند پیشنهاد شد. (کوچی، ۱۳۸۹: ۲۴)

مشکلات بین شخصی، مشکلاتی هستند که در رابطه با دیگران تجربه می شوند و آشفتگی روانی ایجاد می کنند یا با این دسته از ناراحتی ها (آشفتگی های روانی) در ارتباط قرار می گیرند. گرچه شناسایی ماهیت بین شخصی مشکلات روانشناختی (شخصی) سابقه ای طولانی دارد، تا کار هرویتز برای بررسی و ساماندهی این مشکلات به گونه ای که برای پژوهشگران مفید باشد تلاش انجام نشده بود. هرویتز و همکاران او با تحلیل دقیق مشکلات گزارش شده در مصاحبه های بالینی توانستند مجموعه ای از مشکلات بین شخصی شامل مشکلات افراد در زمینه قاطعیت، مردم آمیزی، اطاعت پذیری، صمیمیت، مسؤلیت پذیری مهارگری را شناسایی، تلخیص و فهرست کنند. اهمیت روابط بین شخصی تا حدی است که رویکردها و طبقه بندی های معتبر آسیب شناختی و تشخیصی سهم ویژه ای برای نقش و تأثیر آنها در شکل گیری و تداوم اختلالهای روانشناختی، حتی اختلالهای شخصیت در نظر گرفته اند (بشارت، ۱۳۸۸: ۱۳۰).

^۱ دانشجوی کارشناس ارشد روانشناسی بالینی دانشگاه علوم تحقیقات کرمانشاه saeed.shaverzi@yahoo.com

کرمانشاه، انجمن مشاوره ایران

کرمانشاه، انجمن مشاوره ایران

1

کرمانشاه، انجمن مشاوره ایران

کرمانشاه، انجمن مشاوره ایران

کاربرد مشاوره در ارتقای کیفیت زندگی

بشارت ۱۳۸۸ در پژوهشی به مطالعه نوع رابطه ناگویی هیجانی و مؤلفه های آن شامل دشواری در شناسایی احساسات، دشواری در توصیف احساسات و تفکر عینی با مشکلات بین شخصی و جنبه های شش گانه آن شامل قاطعیت، مردم آمیزی، اطاعت پذیری، صمیمیت، مسؤولیت پذیری و مهارگری بود. یافته ها نشان داد که ناگویی هیجانی با مشکلات بین شخصی همبستگی مثبت معنادار دارد مؤلفه های ناگویی هیجانی می توانند مشکلات بین شخصی دانشجویان را در زمینه های قاطعیت، مردم آمیزی، صمیمیت و مسؤولیت پذیری پیش بینی کنند. رکن الدینی ۱۳۸۷ در پژوهشی به بررسی رابطه ابعاد شخصیت شامل نوروزگرایی، برونگرایی، تجربه پذیری، همسازی و وظیفه شناسی با ناگویی هیجانی شامل سه بعد دشواری در شناسایی احساسات، دشواری در توصیف احساسات و سبک شناختی عینی پرداخته است. نتایج نشان داد که بین نوروزگرایی با ناگویی خلقی و مؤلفه های آن همبستگی مثبت وجود دارد. نتایج پژوهش همچنین نشان داد که برونگرایی با ناگویی هیجانی همبستگی منفی دارد؛ تجربه پذیری تنها با مؤلفه تفکر عینی همبستگی منفی دارد؛ همسازی با ناگویی خلقی و مؤلفه های آن همبستگی منفی دارد؛ سن و جنس با ناگویی خلقی همبستگی معنا دار ندارد؛ سطح تحصیلات با ناگویی خلقی رابطه منفی معنادار داشت؛ سن و جنس و سطح تحصیلات تأثیری بر رابطه ابعاد شخصیت و ناگویی هیجانی نداشتند در کل بر اساس پژوهش می توان نتیجه گرفت که ناگویی خلقی تحت تأثیر ابعاد شخصیت قرار می گیرد.

در سطح نظری یافته های پژوهش حاضر می توانند هم نظریه های فعلی مربوط به ناگویی هیجانی را از جهاتی تأیید کنند و هم پرسش ها و فرضیه های جدیدی در مورد رابطه ناگویی هیجانی و مشکلات بین شخصی مطرح سازند. در سطح عملی و مخصوصاً بالینی، بر اساس یافته های این پژوهش تهیه برنامه های آموزشی مهارت های هیجانی در دستور کار قرار خواهد گرفت؛ برنامه هایی که می توانند راهبرهای مناسب و کارآمد را آموزش دهند. این برنامه ها می توانند به چهارچوب برنامه های مداخله ای موجود در زمینه درمان های مبتنی بر پردازش شناختی اطلاعات هیجانی و تنظیم هیجانها نیز تزریق شوند و بر کارآمدی آنها بیفزایند. مقایسه های بین فرهنگی در زمینه ناگویی هیجانی و سایر متغیرهای مورد بررسی بر اساس یافته های این پژوهش امکان دیگری است که پژوهش حاضر در اختیار محققان و پژوهش های آینده قرار خواهد داد.

روش

جامعه آماری کلیه دانش آموزان دبیرستانی دختر و پسر شهرستان سرپل ذهاب در گروه های سنی ۱۴-۱۹ سال جامعه آماری این پژوهش می باشد که جمعاً ۵۴۳۵ نفر شامل ۳۰۷۵ دختر و ۲۳۶۰ پسر می باشد. نمونه آماری تعداد ۳۶۰ نفر (۱۸۰ دختر و ۱۸۰ پسر) از جامعه آماری مذکور نمونه آماری پژوهش حاضر است. حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان انتخاب گردید. روش نمونه گیری در این پژوهش از روش نمونه گیری تصادفی ساده استفاده شد ابزار پژوهش در این پژوهش از مقیاس ناگویی هیجانی تورنتو (FTAS-20) و مقیاس مشکلات بین شخصی (IIP-60) استفاده گردیده است. مقیاس ناگویی هیجانی تورنتو (بگبی، پارکرو تیلور، ۱۹۹۴) یک آزمون ۲۰ سؤالی است و سه زیرمقیاس دشواری در تشخیص احساسات (شامل ۷ ماده)، دشواری در توصیف احساسات (شامل ۵ ماده) و تفکر عینی (شامل ۸ ماده) را در اندازه های پنج درجه ای لیکرت از نمره ۱ (کاملاً مخالف) تا نمره ۵ (کاملاً موافق)، می سنجد. یک نمره کل برای ناگویی هیجانی کلی محاسبه می شود. مقیاس مشکلات بین شخصی یک آزمون ۶۰ سؤالی است و مشکلات بین شخصی را در شش زمینه قاطعیت، مردم آمیزی، اطاعت پذیری، صمیمیت، مسؤولیت پذیری و مهارگری در مقیاس ۵ درجه ای لیکرت از نمره ۰ تا ۴ می سنجد.

یافته ها

جدول شماره ۱: ماتریس همبستگی مؤلفه های ناگویی هیجانی با مؤلفه های مشکلات بین شخصی

مشکلات بین شخصی (کل)	مهارگری	مسؤولیت پذیری	صمیمیت	اطاعت پذیری	مردم آمیزی	قاطعیت	مؤلفه ها
-۰.۰۹۰	-۰.۰۸۳	-۰.۲۱۳	-۰.۲۰۱	-۰.۱۲۲	-۰.۰۸۶	-۰.۲۰۶	دشواری در تشخیص احساسات

کاربرد مشاوره در ارتقای کیفیت زندگی

		**	**	*	**	**
دشواری توصیف احساسات	۰.۱۱۲*	-۰.۰۸۹	-۰.۲۵۷	-۰.۱۹۴	-۰.۰۶۰	-۰.۰۳۵
تفکر عینی	-۰.۰۲۹	-۰.۰۴۶	-۰.۰۶۹	-۰.۰۱۹	-۰.۰۰۷	-۰.۰۱۹
ناگویی هیجانی (کل)	۰.۱۲۱*					

با توجه به ماتریس همبستگی مؤلفه های ناگویی هیجانی با مؤلفه های مشکلات بین شخصی، بین مؤلفه دشواری در تشخیص احساسات و دشواری در توصیف احساسات (از مؤلفه های ناگویی هیجانی) و قاصعیت، اطاعت پذیری، صمیمیت و مسئولیت پذیری (از مؤلفه های مشکلات بین شخصی)، رابطه معنی داری وجود دارد، و تفکر عینی (از مؤلفه های ناگویی هیجانی) با هیچ یک از مؤلفه های مشکلات بین شخصی رابطه معنی دار ندارد.

جدول شماره ۲: جدول مربوط به t مستقل مشکلات بین شخصی و ناگویی هیجانی در دانش آموزان دختر و پسر

مشکلات بین شخصی	جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	مقدار t	سطح معناداری
مشکلات بین شخصی	دختر	۱۸۰	۷۲.۱۷	۱۴.۲۷	۳۵۸	۰.۹۵	۰.۳۴
	پسر	۱۸۰	۷۳.۷۷	۱۷.۲۸			
ناگویی هیجانی	دختر	۱۸۰	۳۸.۱۵	۱۱.۰۱	۳۵۸	۲.۰۲	۰.۰۴
	پسر	۱۸۰	۴۰.۴۲	۱۰.۲۹			

با توجه به سطح معنی داری مشکلات بین شخصی در جدول فوق $p > ۰.۳۴$ فرض تحقیق رد می شود بنابراین نتیجه گرفته می شود که بین مشکلات بین شخصی دانش آموزان دختر و پسر تفاوتی وجود ندارد. همچنین با توجه به سطح معنی داری ناگویی هیجانی $p > ۰.۰۴$ ، با احتمال ۹۵ درصد اطمینان فرض تحقیق تایید می شود و بین ناگویی هیجانی دانش آموزان دختر و پسر تفاوت وجود دارد. بنابراین با توجه به میانگین ناگویی هیجانی پسران ۴۰.۴۲ و میانگین ناگویی هیجانی دختران ۳۸.۱۵ نتیجه گرفته می شود که میزان ناگویی هیجانی در دانش آموزان پسر بیشتر از دانش آموزان دختر است.

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر، به بررسی رابطه بین ناگویی هیجانی با مشکلات بین شخصی در دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان سرپل ذهاب در سال ۹۰-۹۱ پرداخته شد. جامعه آماری این پژوهش کلیه دانش آموزان دبیرستانی دختر و پسر شهرستان سرپل ذهاب در گروه های سنی ۱۴-۱۹ سال بودند. استفاده از روش نمونه گیری تصادفی ساده، نمونه آماری ۳۶۰ نفر از طریق جدول مورگان انتخاب گردید. ابزار مورد استفاده در این پژوهش، مقیاس ناگویی هیجانی تورنتو (FTAS-20) و مقیاس مشکلات بین شخصی (IIP-60) استفاده گردیده است. روش جمع آوری داده ها جهت تجزیه و تحلیل داده های آماری از شاخص ها و روش های آمار توصیفی شامل: فراوانی، درصد، میانگین، انحراف معیار، و آمار استنباطی شامل: ضریب همبستگی پیرسون، رگرسیون جهت پیش بینی متغیر ملاک مورد پژوهش استفاده شده است. نتیجه فرضیات:

کاربرد مشاوره در ارتقای کیفیت زندگی

فرضیه اصلی: با توجه به ضریب همبستگی بدست آمده ($r=0.12$) و سطح معنی داری $p < 0.05$ ، فرض تحقیق تأیید می شود به این معنی که بین ناگویی هیجانی و مشکلات بین شخصی دانش آموزان رابطه مثبت معنی داری وجود دارد یعنی با افزایش ناگویی هیجانی میزان مشکلات بین شخصی نیز افزایش می یابد.

فرضیه ۱: با توجه به ضریب همبستگی بدست آمده ($r=0.09$) و سطح معنی داری $p > 0.05$ ؛ فرض تحقیق تأیید نمی شود و نتیجه گرفته شد که بین دشواری در تشخیص احساسات و مشکلات بین شخصی دانش آموزان رابطه وجود ندارد.

فرضیه ۲: با توجه به ضریب همبستگی بدست آمده ($r=0.11$)، و سطح معنی داری $p < 0.05$ ؛ فرض تحقیق تأیید می شود و نتیجه گرفته می شود که بین دشواری در توصیف احساسات و مشکلات بین شخصی دانش آموزان رابطه مثبت معنی داری وجود دارد.

فرضیه ۳: با توجه به ضریب همبستگی بدست آمده ($r=0.02$)، و سطح معنی داری $p > 0.05$ ؛ فرض تحقیق رد می شود و نتیجه گرفته شد که بین تفکر عینی و مشکلات بین شخصی دانش آموزان رابطه وجود ندارد.

فرضیه ۴: با توجه به t بدست آمده ($t=0.95$) و سطح معنی داری $p > 0.05$ فرض تحقیق رد می شود بنابراین نتیجه گرفته می شود که بین مشکلات بین شخصی دانش آموزان دختر و پسر تفاوتی وجود ندارد.

فرضیه ۵: با توجه به t بدست آمده ($t=2.02$) و سطح معنی داری $p > 0.05$ ، فرض تحقیق تأیید می شود و بین ناگویی هیجانی دانش آموزان دختر و پسر تفاوت وجود دارد. بنابراین با توجه به میانگین ناگویی هیجانی پسران 40.42 و میانگین ناگویی هیجانی دختران 38.15 نتیجه گرفته می شود که میزان ناگویی هیجانی در دانش آموزان پسر بیشتر از دانش آموزان دختر است.

نتایج این پژوهش با نتایج تحقیقات بشارت 1387 ، قلعه بان 1387 ، حشمتی 1388 ، قربانی، رستمی، احمدی 1390 ، شاقلیان، مرادی 1386 ، نیکوگفتار 1388 ، کریمی 1387 همخوانی و همسویی دارد

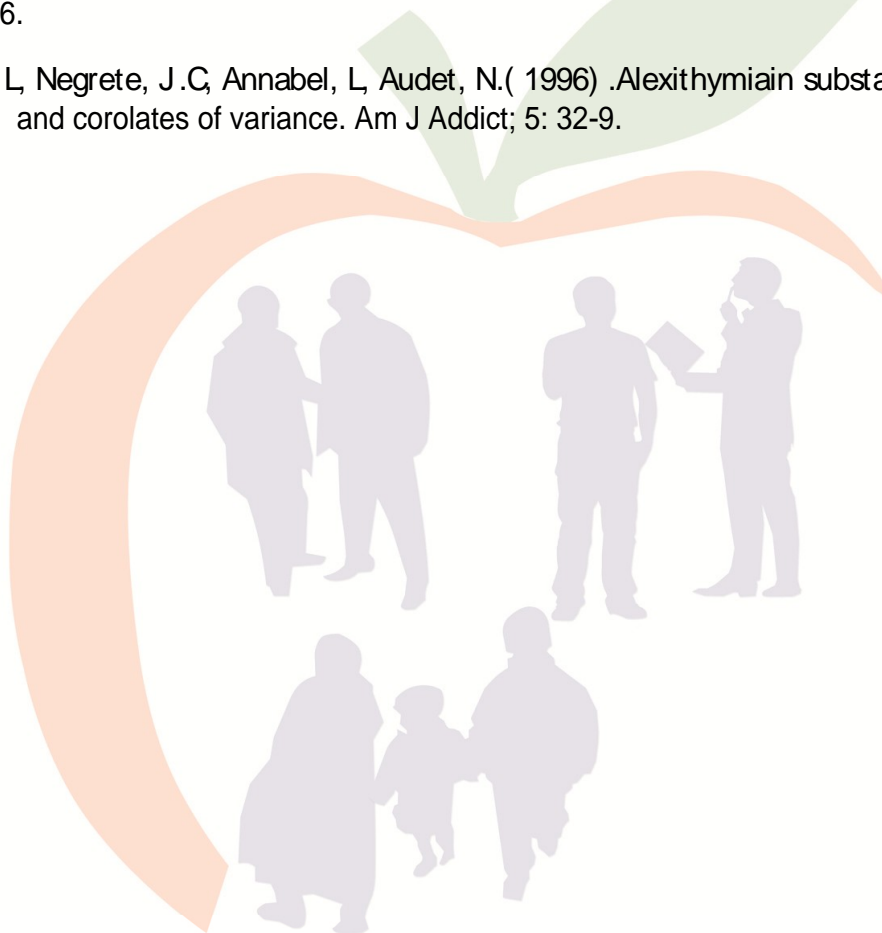
منابع و مأخذ:

- محمودی، ز.، (۱۳۸۳)، بررسی رابطه بین ابعاد کمالگرایی و مشکلات بین شخصی، رساله کارشناسی ارشد دانشگاه تهران، تهران.
- کوچی، ص.، (۱۳۸۹)، بررسی نقش تعدیل کننده عواطف مثبت و منفی و خود کارآمدی بر رابطه بین ناگویی هیجانی و تجربه درد در بیماران مبتلا به درد مزمن، رساله کارشناسی ارشد دانشگاه تهران، تهران.
- بشارت، م.، (۱۳۸۸)، ناگویی هیجانی و مشکلات بین شخصی، مطالعات تربیتی و روانشناسی دانشگاه فردوسی، دوره دهم، شماره ۱، صفحه ۱۲۹-۱۴۹.
- رکن الدینی، ا.، (۱۳۸۷)، بررسی رابطه ابعاد شخصیت و ناگویی خلقی، رساله کارشناسی ارشد دانشگاه تهران، تهران.
- کریمی، م.، (۱۳۸۷)، مقایسه ناگویی خلقی و هوش هیجانی در دانش آموزان مدارس تیزهوش و عادی، رساله کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، تهران.
- بشارت، م.، (۱۳۸۳)، رابطه کمالگرایی و مشکلات بین شخصی، فصلنامه دانشور رفتار، سال یازدهم، شماره ۷ صفحه ۱-۸.
- کوچی، ص.، (۱۳۸۹)، بررسی نقش تعدیل کننده عواطف مثبت و منفی و خود کارآمدی بر رابطه بین ناگویی هیجانی و تجربه درد در بیماران مبتلا به درد مزمن، رساله کارشناسی ارشد دانشگاه تهران، تهران.

کاربرد مشاوره در ارتقای کیفیت زندگی

- 8) Bagby, R. M., & Taylor(1997) .affect dysregulation and alexithymia . in G.J Taylor R.M. bagby,& J.D.A parker(eds). Disorders of affect regulation: alexithymia in medical and psychiatric illness (pp.26-45). university press
- 9).Taylor, G .J, Bagby. M.(2000) .an over view of the Alexithymia construct. In: Bar-on R, Parker JD.(editors) . the handbook of emotional intelligence. 1 st ed.san Francisco: Jossey-Bass;:263-76.
- 10) Pinard, L, Negrete, J.C, Annabel, L, Audet, N.(1996) .Alexithymia in substance abusers: Persistence and correlates of variance. Am J Addict; 5: 32-9.

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.